

Таблиця 3

Формування та використання амортизації у 2005–2009 рр., млн грн

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Амортизація у складі операційних витрат із реалізованої продукції	36571,4	45045,2	57923,0	72805,0	86126,0
Амортизаційні відрахування, спрямовані на інвестиції в основний капітал	7518,5	12434,0	18170,8	20632,5	18159

Джерело: Діяльність суб'єктів господарювання : стат. зб. – К. : Держкомстат України, 2010. – С. 99; Необоротні активи за видами економічної діяльності на 30 червня 2010 року [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>; стат. бюлетень "Капітальні інвестиції в Україні" (за 2005–2009 рр.).

З метою забезпечення цільового спрямування амортизації виключно у інвестиції на оновлення основних засобів та нематеріальних активів необхідно у податковому законодавстві встановити такий порядок, за якого при спрямуванні у попередньому податковому періоді амортизаційного ресурсу на інші цілі, ніж оновлення основних засобів та нематеріальних активів, сума нарахованої амортизації у звітному податковому періоді зменшується на суму нецільового використання амортизаційного ресурсу у попередньому періоді.

Досягти зростання мотивації підприємців до прискореного оновлення основних засобів за рахунок запровадження вищих норм амортизації, введення нових амортизаційних груп, застосування однакових методів нарахування амортизації за податковим і бухгалтерським обліком, включення амортизації до складу валових витрат на даному етапі досить складно, оскільки зазначеними заходами дуже важко досягти цільового використання амортизаційного ресурсу. Так, замість встановленого Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств" поділу основних фондів на чотири групи Податковим кодексом України введено поділ основних засобів та інших необоротних активів на 16 груп із встановленням мінімально допустимих термінів корисного використання [3]. Найбільші мінімально допустимі терміни корисного використання встановлені для будинків – 20 років, споруд і капітальних витрат на поліпшення земель, не пов'язаних з будівництвом, – 15 років. Найменший мінімально допустимий термін корисного використання встановлено для електронно-обчислювальної техніки – 2 роки, а також інструментів, приладів та меблів – 4 роки. Податковий кодекс передбачає застосування методу прискореного зменшення залишкової вартості при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби).

Висновки. Кращим з точки зору мотивування підприємців до постійного оновлення основних засобів порівняно з існуючими підходами є прив'язка формування амортизаційного ресурсу до самого процесу оновлення основних засобів. Відсутність такої ув'язки, як показує практика, призводить до нецільового використання амортизації, чого в умовах дефіциту фінансових ресурсів неможливо уникнути, так і до відсутності зацікавленості до оновлення основних засобів. Розв'язати це завдання за нинішніх умов зможе застосування бонусної амортизації, котра передбачає віднесення частки витрат на придбання (спорудження)

основного засобу до складу валових витрат платника податку та подальшої амортизації частки витрат, яка залишається після такого віднесення (залишкової вартості основного фонду), за загальними правилами та нормами. Можливість застосування бонусної амортизації передбачена Законом України від 20 січня 2010 р. N 1814-VI "Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки літакобудівної промисловості в Україні" [13]. Однак у Податковому кодексі застосування бонусної амортизації не передбачено. Бонусна амортизація має нараховуватися на найбільш сучасні основні засоби, такі як автоматизовані лінії, роботи, лазерну техніку тощо, що мають бути виділені у окрему групу. З метою стимулювання виробництва зазначених основних засобів в Україні доцільно застосовувати бонусну амортизацію виключно до основних засобів, які вироблені в Україні. При цьому включення витрат на придбання основних засобів до складу валових витрат платника податку на прибуток повинно бути диференційованим залежно від масовості виробництва того чи іншого основного засобу. Оскільки в Україні відсутнє власне виробництво промислових роботів, доцільно було б встановити для цих основних засобів 100% норму віднесення витрат на їхнє придбання на валові витрати. З метою стимулювання виробництва вітчизняних тракторів, комбайнів, ліній переробки сільськогосподарської продукції витрати на їхнє придбання варто включати до складу валових витрат у 50% розмірі. При цьому ми вважаємо, що такий порядок амортизації мотивуватиме сільськогосподарські підприємства переходити із спеціального режиму на загальний порядок оподаткування. Запропонований підхід також значно посилює цільове спрямування амортизації, бо до складу валових витрат включатиметься частина витрат на придбання основних засобів.

Разом з тим в умовах відсутності ринкових механізмів визначення дійсної вартості основних засобів, її викривлення через багаторічну практику індексації і переоцінки основних засобів найбільш дієвим з точки зору мотивування цільового використання амортизаційного ресурсу є перехід до амортизації виключно витрат на нововведені основні засоби. Нарахування амортизації на нововведені основні засоби не тільки зрівнює підходи до обчислення амортизації за бухгалтерським і податковим обліками, але й має низку інших переваг.

По-перше, запровадження такого підходу значно посилює мотивацію підприємств до оновлення основних засобів, адже амортизація нараховуватиметься виключно на нововведені основні засоби. *По-друге*, відпадає потреба у проведенні індексації та переоцінки основних засобів, які значно викривлюють та перекошують як вартісну оцінку основних засобів, так і нараховану величину амортизації та ступінь зносу. *По-третьє*, введення такого порядку стимулюватиме зростання попиту на продукцію промисловості та промислове будівництво, що відобразатиметься у зростанні ВВП. *По-четверте*, встановлення диференційованих норм амортизації для груп основних фондів залежно від пріоритетів інвестування, визначених державою, дає можливість гнучко управляти процесами інвестування, виробництва та імпортування основних засобів. Загалом нарахування

амортизації на нововведені основні фонди позитивно позначиться на інвестиційній діяльності, зростанні виробництва засобів виробництва, котре на сьогодні практично знищене, та надходженнях до бюджету.

Література

1. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.
2. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://zakon1.rada.gov.ua>>.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://zakon1.rada.gov.ua>>.
4. Бабіч В.В., Поддєрьогін А.М. Удосконалення оподаткування прибутку на основі визначення об'єкта оподаткування // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 76.
5. Інвестиції в основний капітал по источникам финансирования [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.gks.ru/bgd/regl/b09_56/IssWWW.exe/Stg/02-06.htm>.
6. Налоговый кодекс (НК РФ). Часть вторая. Раздел VIII. Федеральные налоги. Глава 25. Налог на прибыль организаций [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://base.garant.ru/10900200/25/#20025>>.
7. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – К. : Державне підприємство "Інформаційно-аналітичне агентство", 2009. – 566 с.
8. Статистичний щорічник України за 2009 рік. – К. : Держкомстат України, 2010. – 566 с.
9. Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" (із змінами)" [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.minfin.gov.ua>>.
10. Статистичний збірник "Діяльність суб'єктів господарювання 2009". – К. : Держкомстат України, 2010. – 448 с.
11. Необоротні активи за видами економічної діяльності станом на 30 червня 2010 року [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.
12. Кредити, надані не фінансовим корпорація [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.bank.gov.ua/Statist/sfs.htm>>.
13. Закон України від 20 січня 2010 р. N 1814-VI "Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки літакобудівної промисловості в Україні" [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.rada.gov.ua>>.

*Надійшла в редакцію
27.10.2010 р.*